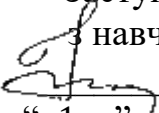

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «УМАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА»
Циклова комісія гуманітарних дисциплін**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора
навчальної роботи

Николук Н.П.

“ 1 ” вересня 2024 р.

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ
ТА КУЛЬТУРИ»**

освітньо-професійний ступінь Фаховий молодший бакалавр

галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство»
14 «Електрична інженерія»
12 «Інформаційні технології»
07 «Управління та адміністрування»

спеціальності: 208 «Агроінженерія»
141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка»
122 «Комп’ютерні науки»
121 «Інженерія програмного забезпечення»
206 «Садово – паркове господарство»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
071 «Облік і оподаткування»

Розробник – Любченко Андрій Андрійович, викладач I кваліфікаційної категорії ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії гуманітарних дисциплін.
Протокол № 1 від 01 вересня 2024 року.

Голова циклової комісії

Ковтун Т. І.

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історія української державності та культури» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів галузей знань: 20 «Аграрні науки та продовольство», 14 «Електрична інженерія», 12 «Інформаційні технології», 07 «Управління та адміністрування».

Спеціальностей: 208 «Агроінженерія», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», 122 «Комп'ютерні науки», 121 «Інженерія програмного забезпечення», 206 Садово-паркове господарство, 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування».

Навчальна дисципліна «Історія української державності та культури» має міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами як «Основи соціальної філософії», «Правознавство» та ін.

Дисципліна покликана виконувати, водночас із пізнавальною дуже важливу культурно-виховну функцію, залучати до гуманістичних духовних цінностей як власного народу, так і всього людства. Значущість вивчення курсу особливо зростає у зв'язку з актуалізацією патріотичного, морального, естетичного виховання та формування гуманістичного світогляду молодого покоління громадян України.

1. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та очікувані результати навчання

Метою вивчення дисципліни є: виховання майбутніх фахівців як свідомих громадян України; розвиток почуття патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу; сприяння усвідомленню студентами належності України до європейського історико-культурного простору та важливості її інтеграції до Європи.

Завдання дисципліни: формування історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму

Предметом дисципліни є аналізування, здобувачами освіти, складних процесів державотворення та етапів розвитку української культури з найдавніших часів до сьогодення, висвітлення процесів створення матеріальних і духовних цінностей українським народом на цивілізаційному шляху його історії.

Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

208 «Агроінженерія»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

141 «Енергетика, електротехніка, електромеханіка»

ЗК2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК5. Здатність працювати в команді

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

122 «Комп'ютерні науки»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

121 «Інженерія програмного забезпечення»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

206 «Садово – паркове господарство»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина України.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Прагнення до збереження навколишнього середовища

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і

свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

071 «Облік і оподаткування»

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

208 «Агроінженерія»

СК 14. Здатність до використання та впровадження нових технологій та прийняття сучасних, техніко-технологічних рішень з метою підвищення енергоефективності сільськогосподарського виробництва.

141 «Енергетика, електротехніка, електромеханіка»

СК1. Здатність використовувати практичні навички та методи фундаментальних наук у професійній діяльності

122 «Комп'ютерні науки»

СК2. Здатність використовувати теоретичні та фундаментальні знання в галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій для вирішення різноманітних проблем.

СК3. Здатність розробляти, аналізувати та застосовувати ефективні алгоритми для розв'язання конкретних професійних задач залежно від предметного середовища.

121 «Інженерія програмного забезпечення»

СК01. Здатність алгоритмічно та логічно мислити.

СК02. Здатність вдосконалювати знання і навички в галузі інформаційних технологій та усвідомлення важливості навчання протягом усього життя.

206 «Садово – паркове господарство»

СК1. Здатність використовувати існуючі планово – картографічні матеріали в роботі, проводити фотофіксацію та обстеження об'єктів озеленення.

СК4. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати об'єкти садово – паркового господарства

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

071 «Облік і оподаткування»

СК 5. Здатність оцінювати результати господарської діяльності підприємств на основі знань сучасних методик аналізу.

СК 10. Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

СК 11. Здатність організовувати власну професійну діяльність, застосовувати знання для розв'язання практичних ситуацій, ухвалювати рішення відповідно до законодавства.

Результати навчання:

208 «Агроінженерія»

РН1. Застосовувати у професійній діяльності знання із загальнотехнічних, гуманітарних та природничих наук.

141 «Енергетика, електротехніка, електромеханіка»

РН1. Застосовувати у професійній діяльності знання з фундаментальних і прикладних наук

РН2. Спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

РН4. Обробляти, аналізувати та застосовувати інформацію з різних джерел

РН5. Працювати самостійно та в команді

122 «Комп'ютерні науки»

РН1. Аналізувати явища і події соціально-політичного, культурного, духовного середовища для формування світогляду людини та встановлювати зв'язок між ними.

РН17. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції, особливості розвитку політичного та культурного життя, формування національної гідності та патріотизму

РН19. Вміти аналізувати, цілеспрямовано здійснювати пошук інформації в різних джерелах, вибирати необхідні для вирішення професійних завдань в галузі комп'ютерних наук інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки.

121 «Інженерія програмного забезпечення»

РН01. Застосовувати основні принципи професійної етики у галузі програмної інженерії, усвідомлювати їх соціальну значимість та культурні аспекти в професійній діяльності.

РН02. Систематизувати та узагальнювати інформацію про підходи, методи та засоби розробки супроводу програмного забезпечення.

РН09. Розуміти основні принципи командної роботи при розробці програмного забезпечення.

РН15. Аналізувати та узагальнювати необхідну інформацію з різних джерел та ресурсів для розв'язання професійних задач з урахуванням сучасних досягнень інформаційних технологій.

206 «Садово – паркове господарство»

РН2. Вільно спілкуватися державною мовою усно і письмово, у тому числі з професійних питань.

РН4. Знаходити, збирати, впорядковувати та застосовувати фахову інформацію з різних джерел.

РН10. Дотримуватись вимог нормативних документів, міжнародних стандартів у професійній діяльності.

РН14. Виявляти творчий підхід під час моделювання ландшафтів.

РН15. Застосовувати знання видів, законів, прийомів і засобів побудови композицій, впливу кольору, форми, глибини простору для моделювання ландшафтів.

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

РН 01. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН 02. Володіти державною та іноземною мовами для складання ділових паперів і комунікації у професійній діяльності.

РН 08. Здійснювати пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності.

РН 15. Виявляти навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструвати гнучке мислення, відкритість до нових знань

071 «Облік і оподаткування»

РН 1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

РН 16. Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети.

РН 17. Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

1. Вступ. Предмет і завдання курсу «Історія української державності та культури».

Проблематика й структура курсу. Проблеми періодизації історії України. Історіографія курсу «Історія української державності та культури». Концепції історії України. Вплив природно-географічних факторів на розвиток історії України.

2. Первісне суспільство і перші державні утворення на території України.

Українські землі в епоху палеоліту, мезоліту. Родові общини і племена. Розселення первісних людей. Неолітична революція. Пам'ятки трипільської культури. Мідний вік та епоха бронзи. Залізний вік: формування цивілізованого суспільства. Народи Північного Причорномор'я (таври, кіммерійці, скіфи, сармати, готи). Етнокультурні зв'язки скіфів і сарматів із слов'янами. Антична цивілізація Північного Причорномор'я. Східні слов'яни на території України. Розселення східних слов'ян. Війни з Візантією та їх наслідки. Господарство і соціальні відносини східних слов'ян. Передумови утворення держави у східних слов'ян. Археологічні та історико-лінгвістичні джерела про етнічну єдність південної групи східнослов'янських племен. Проукраїнський етнос.

3. Витоки української культури. Історичні передумови виникнення української культури.

Археологічні пам'ятки трипільської, зарубинецької, черняхівської, скіфської, праслов'янської, давньогрецької, давньоримської культур. Культура стародавніх слов'ян. Язичницька культура.

4. Давньоруська держава – Русь-Україна.

Концепції походження держави та її назви. Розширення і зміцнення Київської держави наприкінці IX-X ст. Соціально-політичний устрій Русі-України. Реформи великого князя Володимира. Запровадження християнства. Великий князь Ярослав Мудрий. «Руська Правда». Зовнішня політика київських князів. Розквіт Русі-України наприкінці X – у першій половині XI ст. Русь і кочівники. Причини та етапи феодальної роздробленості. Занепад Києва. Тимчасова політична стабілізація суспільства: Володимир Мономах.

Занепад Русі-України з другої половини XI ст. Посилення удільних князівств. Проблема формування народностей у Руській державі.

5. Культура Русі-України.

Світоглядні орієнтири і соціальні норми в Русі-України. Культура Русі-України – середньовічний тип культури: теоцентризм, ієрархічність, канонічність, символічність, анонімність, аскетизм, відкритість, домінування емоційно-чуттєвого начала в духовності, поєднання усного і писемного типів. Цінності візантійської культури в культурі Русі-України. Мистецтво Русі-України. Християнський світогляд – основа мистецьких спрямувань. Освіта. Русь – «книжкова країна». Бібліотеки. Я. Мудрий. Правова культура. Характеристика провідних видів мистецтва: література, архітектура, образотворче мистецтво, музика. Пам'ятки мистецтва.

6. Галицько-Волинська держава.

Політичний, соціальний та економічний розвиток у XII – першій половині XIV ст. Правління династії галицьких Ростиславичів, Ярослав Осмомисл. Правління династії галицько-волинських Романовичів. Роман Мстиславич. Об'єднання Галицького та Волинського князівств в одну державу. Данило Галицький. Боротьба галицько-волинських князів з монголо-татарами. Занепад Галицько-Волинського князівства. Галицько-Волинське князівство як одна із форм української державності.

7. Українські землі під владою Литви та Польщі (XIV- перша половина XVII ст.).

Включення українських земель до складу Литовської держави. Політика великих литовських князів на українських землях. Передумови польсько-литовської інтеграції. Кревська та Городельська унії. Боротьба руських князів проти польсько-литовського зближення. Ліквідація удільних князівств. Люблінська унія та її наслідки для України. Суспільна організація та соціально-економічні відносини. Магдебурзьке право. Литовські статuti.

8. Культуротворчі процеси на українських землях (XIV-перша половина XVII ст.).

Духовні орієнтири в Україні XIV – першої половини XVII ст.: збереження традицій Русі-України та православних цінностей, розширення зв'язків із Західною Європою, впровадження раціональних і світських начал. Прагнення незалежності. Утворення системи освіти. Українці в системі західноєвропейської освіти. Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський. Православні полемісти: І. Вишенський, Г. Смотрицький. Острозька школа. К. Острозький. Книгодрукування. І. Федоров. Православні братства в Україні. Брестська церковна унія: передумови та наслідки. Посилення національно-релігійного гноблення. Культурно-релігійні рухи кінця XVI-першої половини XVII ст. П. Могила. Роль церкви у збереженні самобутності українців. Причини та джерела формування козацтва.

9. Створення Запорізької Січі – зародка української національної державності.

Д. Вишневецький. Військово-політична організація Запорізької Січі. Звичаєве право запорізьких козаків. Реєстрове козацьке військо. Піднесення

козацтва в другій половині XVI ст. Боротьба козацтва з турками і татарами. Міжнародне визнання козацтва. Гетьман П. Сагайдачний і його політика розбудови автономної української держави у складі Речі Посполитої. Хотинська війна. Козацькі повстання 1620-1630-х рр. Причини поразки та наслідки повстань. Етнічна консолідація й національно-духовне піднесення українського народу у XV – першій половині XVII ст. Розселення українців. Поширення назви «Україна». Розвиток мови. Національний ідеал.

10. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Утворення козацької держави. Причини, характер і рушійні сили війни. Основні концепції періодизації Визвольної війни. Початковий етап війни (1648-1649). Перемоги козацько-селянського війська під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявцями. Битва під Зборовом. Зборівський мир. Відновлення української державності. Формування державних інституцій і активізація зовнішньополітичної діяльності уряду Б. Хмельницького. Молдавські походи Хмельницького. Битва під Берестечком і Білоцерківський мир. Битви під Батогом і Жванцем. «Зближення» України з Московією. Переяславська Рада. Московський договір (березень 1654 р.) і його тлумачення в історіографії. Завершальний етап Визвольної війни. Воєнні дії 1654-1657 рр. Загострення українсько-московських відносин. Віленське перемир'я 1656 р. Московії та Польщі. Вступ України в коаліцію зі Швецією та Семиградям. Смерть Б. Хмельницького. Історичне значення Визвольної війни українського народу. Оцінка особи Богдана Хмельницького в науковій літературі.

11. Політичний розвиток України в другій половині XVII-VIII ст.

Політичне життя в Україні у другій половині XVII ст. Становище Гетьманщини після смерті Б.Хмельницького. Основні напрями внутрішньої та зовнішньої політики І. Виговського. Гадяцька унія. Битва під Конотопом. Гетьманування Юрія Хмельницького. Поглиблення руйнівних процесів в Українській державі. Громадянська війна. Військові інтервенції в Україну Польщі, Московії, Туреччини та їх розподіл Гетьманщини. Андрусівське перемир'я 1667 р. Бахчисарайський договір 1681 р. Трактат про вічний мир 1686 р. Спроби об'єднання українських земель. П. Дорошенко. Стабілізація політичного життя в Україні в кінці XVIII ст. Лівобережна Україна-Гетьманщина. Договірні статті українських гетьманів з московськими царями. Гетьман І. Мазепа. Участь України у Північній війні. Підступна політика і плани Петра I щодо Гетьманщини. Укладення союзу І. Мазепа з Карлом XII. Каральні акції царизму. Руйнація гетьманської столиці.

Полтавська битва. Знищення російським військом Чортомлицької (Старої) Січі. Гетьман у вигнанні – П. Орлик. Конституція П. Орлика 1710 р. Обмеження Української автономії в першій половині XVIII ст. Діяльність І Малоросійської колегії. Правління гетьманського уряду. Тимчасове поновлення автономної української державності. Гетьман К. Розумовський. Ліквідація української державності урядом Катерини II. Діяльність II Малоросійської колегії. Скасування гетьманства, козацького адміністративно-територіального та військового устрою, юридичне оформлення відновлення кріпацтва. Ліквідація Запорізької Січі. П.

Калнишевський. Історичне значення Запорізької Січі та Української Гетьманської держави.

12. Культура доби Гетьманської держави.

Зміна світоглядних орієнтирів і соціальних норм в Україні другої половини XVII – XVIII ст. Матеріальна культура. Традиційні форми громадської організації народу. Освіта і наука. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії. Ф. Прокопович. Меценатська та культурницька діяльність І. Мазепи. Антиукраїнська мовна та освітянська політика російського та польського урядів. Література, театр, музика. Українське бароко. Утвердження бароко як провідної світоглядної позиції часу. Характеристика культури: піднесення національної свідомості, втілення ідей Волі, Правди, Долі, патріотизм, демократизм та індивідуалізм, відкритість, пріоритет світських начал, прагнення консолідації та різновекторність. Козацтво, духовенство, освітянство – головні суб'єкти утвердження національних начал в культурі. Відбиття культурних спрямувань у мистецтві. Бароковий світогляд як основа мистецтва доби.

13. Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій (XIX ст.)

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі іноземних держав. Криза кріпосництва і розвиток капіталістичних відносин. Початок промислового перевороту. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії. Початковий етап національного відродження. Становлення української інтелігенції. Діяльність декабристів в Україні. Кирило-Мефодієвське братство. М. Костомаров, Т. Шевченко. Характер політики австрійського уряду щодо українців. Суспільно-політичний рух. "Руська трійця". Буржуазна революція 1848 р. в Австрії. Скасування кріпосного права. Головна Руська Рада. Загострення соціально-класових протиріч в Російській імперії. Буржуазні реформи 60-70 років та їх здійснення в Україні. Шляхи розвитку буржуазних відносин у сільському господарстві. Особливості завершальної фази промислового перевороту. Культурно-просвітницький етап національного руху. Українофіли. В. Антонович.

Громадівський рух і посилення репресій з боку царизму. Валуєвський циркуляр. Емський указ. Криза громадівського руху. Діяльність російських народницьких груп в Україні. М. Драгоманов і зародження українського соціалізму. Революційно- демократичний рух. Поширення марксизму. Початок робітничого руху. Політико-адміністративний статус західноукраїнських земель. Народовська та москвофільська течії національно-визвольного руху. Криза культурницьких рухів. І. Франко, М. Грушевський. Зародження національно-політичного руху в Україні. Поява українських політичних партій.

14. Українська культура в добу національного відродження (кінець XVIII-XIX ст.)

Несприятливі соціально-політичні та економічні умови для розвитку національної культури. Освіта. Заснування та діяльність світських вищих та

середніх навчальних закладів. В. Каразін, М. Максимович. Церковна освіта. Розвиток вищої технічної освіти. Урядова політика денаціоналізації та русифікації. Діяльність української інтелігенції по формуванню національної свідомості українців. Формування і розвиток української літературної мови. І. Котляревський, Т. Шевченко. Розвиток української етнографії. Становлення і розвиток української історичної науки. М. Костомаров, В. Антонович, М. Грушевський, Д. Багалій. Українське меценатство та його роль в розвитку української культури. В. Тарновський, родина Терещенків, Г. Галаган, В. Симиренко, Є. Чикаленко. Мистецькі здобутки в літературі, образотворчому мистецтві, музиці, театрі.

15. Україна на початку XX ст.

Політичний і соціально-економічний розвиток України у складі Росії та Австро-Угорщини. Проблеми становлення та консолідації української нації. Процес політизації українського суспільства та визвольного руху. Політичні партії та їх практична діяльність у створенні національної державності. Автономісти та самостійники. М. Міхновський. Національний рух у роки революції 1905-1907 рр. Українська думська громада.

16. Україна в роки Першої світової війни.

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Троїстого союзу. Ставлення населення і політиків до війни. Формування легіону Українських січових стрільців. Воєнні дії на території України в роки війни. Вплив Першої світової війни на розвиток буржуазно-демократичної революції в Російській імперії.

17. Національно-демократична революція в Україні 1917-1921 рр.

Початок Української революції. Політичні партії в Наддніпрянській Україні. Утворення Центральної Ради. М. Грушевський. Початок українізації армії. Український національний Конгрес. I та II Універсали Центральної Ради. Боротьба Центральної Ради за автономію України. Зміни у політичних настроях, економічному та соціальному становищі населення. Загострення конфлікту Центральної Ради з Тимчасовим урядом Росії. Відродження української національної держави. III Універсал. Проголошення УНР. Війна з більшовицькою Росією. Окупація України військами більшовицької Росії. IV Універсал. Мирний договір у Брест-Литовську. Соціально-економічні реформи Центральної Ради. Конституція УНР. Гетьманський переворот. П. Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського режиму. Антигетьманський селянський повстанський рух. Утворення Директорії. В. Винниченко, С. Петлюра. Відновлення УНР. Внутрішня і зовнішня політика Директорії. Отаманщина. Проголошення ЗУНР. Злука УНР і ЗУНР. Друга і третя військові інтервенції російських більшовиків в Україну. Політичний режим більшовиків в Україні. Радянська квазі-держава. Військово-терористична диктатура Компартії. «Комісародержавіє». Комбіди та комнезами. Соціально-економічна політика. «Військовий комунізм». Русифікаторська національно-культурна політика. Політичний терор. Всеукраїнська надзвичайна комісія (ВУНК). Ревтрибунали. Масові каральні акції проти селянства. Концтабори. Сутність радянської «революційної

законності». Антибільшовицький селянський повстанський рух і його програма.

18. Культура в умовах національно-демократичної революції 1917-1920 рр.

Відродження національної освіти. Перший український педагогічний з'їзд. Створення Всеукраїнської вчительської спілки з філіями по всій Україні. Створення Всеукраїнської спілки "Просвіт". Заснування Української Академії Наук. Література. Збереження традицій класичної літературної спадщини. Найпомітніші твори нової генерації українських письменників. Розвиток театру. Товариство "Український національний театр". Видатні майстри сцени: М. Заньковецька, П. Саксаганський, Г. Юра, М. Крушельницький, І. Мар'яненко, А. Бучма. Заснування нових українських театрів. Музика. М. Леонтович та інш. Створення хорових та музичних колективів, ансамблів, мандрівних хорових капел. Заснування Державної української мандрівної капели "Думка". Книгодрукування. Видавництва: Товариство шкільної освіти в Києві, "Українська школа". Преса. Офіційні україномовні друковані органи.

19. Україна в умовах нової економічної політики (1921-1928 рр.).

УСРР в системі міждоговірних відносин радянських республік. Політична боротьба навколо утворення СРСР. Статус України у складі СРСР. Несправедливе визначення кордонів УСРР. Крах політики більшовиків по організації командної економіки. Голод 1921-1923 рр. Впровадження непу в Україні. Лібералізація соціально-політичного та національно-культурного життя. Націонал-комуністи. М. Скрипник.

20. Культура в добу українізації.

Теорія «боротьби двох культур». Д. Лебідь. Урядова політика «коренізації». «Українізація» освіти. Розробка і затвердження українського правопису 1928 р. М. Скрипник. Розвиток українського друкарства. Українізація діловодства. Товариства «Просвіти». Розвиток національної освіти. Формування національної самосвідомості. Повернення з еміграції представників національно-свідомої української інтелігенції. М. Грушевський. Національно-культурне відродження. Релігійне життя в Україні. Розвиток культур національних меншин.

21. Україна в умовах утвердження тоталітарної системи в СРСР (1929-1938рр.).

Згортання НЕПу. Створення командної економіки. Перехід до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання. Хлібозаготівельні кризи 1927-1929 рр. Насильницька колективізація. Розкуркулення і розселяння. Зміни у житті, побуті й психології селян. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні. «Закон про п'ять колосків». Хлібозаготівлі та їх суть. Масштаби та наслідки Голодомору. Демографічні втрати. Формування тоталітарного режиму. Інтеграція компартії в державний апарат. Створення розгалуженого репресивно-карального апарату. ДПУ-НКВС. Установлення режиму особистої влади Й. Сталіна. Перетворення кримінальної репресії у засіб управління суспільством. Інспіровані політичні процеси.

Масові репресії 1929-1934 рр. та 1936-1938 рр. Знищення партійно-державного керівництва УРСР. Порушення прав і свобод людини. Декларативний характер Конституції СРСР 1936 р. та Конституції УРСР 1937 р. Ужорсточення кримінального покарання і спрощення судового розгляду справ. Установлення всеохоплюючого контролю за культурним життям суспільства. Утвердження монополії комуністичної ідеології. Насадження класово-партійного підходу в освіті, літературі та мистецтві. Згорання політики українізації. Знищення національно свідомої української інтелігенції. Становище в галузі освіти. Досягнення науки та гальмівні чинники її розвитку. Антицерковна політика держави. Ліквідація УАПЦ.

22. Західноукраїнські землі у складі іноземних держав (1921-1939 рр.)

Правовий статус Східної Галичини та українських північно-західних земель у складі Польщі. Економічне і соціальне становище населення. Політична ситуація. Розгортання українського націоналістичного руху. Утворення Української військової організації та Організації українських націоналістів. Є. Коновалець. Українські політичні партії. Культурне життя. Українські землі у складі Румунії. Економічне і соціальне становище українського населення. Діяльність українських політичних партій і рухів. Культурне життя. Становище Закарпаття у складі Чехословаччини. Економічне, соціальне та культурне життя. Течії у громадсько-політичному житті українців: русофільство, русинство, українофільство. Карпатська Україна. «Карпатська Січ». А. Волошин.

23. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Україна в геополітичних планах СРСР і Німеччини. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України. «Радянізація» західних областей України. Депортації. Становище в Україні в 1939 – у першій половині 1941 р. Напад Німеччини на Радянський Союз. Військові події 1941-1942 рр. Поразки і відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи та евакуація. Окупація України. Нацистський окупаційний режим. Колабораціонізм.

Концтабори та масове знищення людей. Голокост. Остарбайтери. Життя в евакуації. Рух Опору та його течії. Розгортання радянського партизанського руху. Утворення УПА. Початок визволення України. Бої на Лівобережжі. Звільнення Києва. Звільнення Правобережної та Південної України. Примусове виселення з Криму в східні регіони СРСР татар, греків, вірмен. Завершення вигнання німецьких окупантів з України. Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Ціна перемоги. Становище в Західних областях.

24. Україна в перші повоєнні роки (1945 – початок 50-х років).

Адміністративно-територіальні зміни. Україна в ООН та міжнародних організаціях. Відбудовчі процеси у господарстві. Голод 1946- 1947 рр. Зміни в житті та побуті населення. Відновлення політики «радянзації» в західних областях України. Придушення визвольного руху 1944- 1954 рр. Операція

«Вісла». Особливості суспільно-політичного життя. Освіта. Наука. Література і мистецтво.

25. Україна в умовах лібералізації тоталітарної системи (1953-1964рр.).

Смерть диктатора Й. Сталіна. Початок процесу десталінізації. Внутрішньополітичне становище України у середині 50-х років. Стан промисловості та сільського господарства. Соціальне та економічне життя населення. Входження Кримської області до складу УРСР. XX з'їзд КПРС і початок лібералізації. Засудження культу особи Й. Сталіна. XXII з'їзд КПРС, перепоховання Й. Сталіна і ліквідація його пам'ятників. Реабілітація жертв сталінських репресій. Лібералізація радянського кримінального та кримінально-процесуального законодавства. Ставлення в суспільстві до діяльності М. Хрущова. Загострення боротьби серед вищого партійного керівництва. Реформа в управлінні господарством. Розвиток промисловості. Аграрна політика у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. Нові явища у соціальній сфері. Зрушення у повсякденному житті населення. Науково-технічна революція. Реформи освіти. Здобутки науки. Посилення русифікації «Шістдесятництво» в українській культурі. Зародження дисидентського руху в Україні та його особливості. Релігійна політика.

26. Україна в умовах загострення кризи тоталітарної системи (середина 60 – початок 80-х років XX ст.).

Жовтневий пленум 1964 р. та його рішення. Згортання демократичних процесів. Посилення централізованої командно-адміністративної системи управління і обмеження суверенітету республіки. Діяльність в Україні П. Шелеста і усунення його з посади першого секретаря ЦК Компартії України. Діяльність В. Щербицького. Русифікація. Спроби реформування економіки в другій половині 60-х років. Посилення бюрократичного централізму. Деформації в соціально-економічному розвитку. Зміни в соціальній та національній структурі населення. Деформації в суспільно-політичному житті.

Політико-ідеологічна криза системи. Конституція СРСР 1977 р. та Конституція УРСР 1978 р. Освіта. Здобутки і проблеми науки. Розвиток літератури. Суперечливі тенденції в розвитку українського мистецтва. Активізація опозиційного руху в другій половині 60-х – 70-ті роки. Форми діяльності дисидентів, їхні політичні вимоги, боротьба за національне визволення.

27. Культура України в добу тоталітарного режиму (серед. 30-х – серед. 80-х років).

Припинення культурного піднесення в Україні у 1932-1933 рр.: період «розстріляного відродження». Культура в період Другої світової війни. Ідеологічний тиск на культуру в повоєнні роки та «ждановщина». Ідеологічний диктат в системі освіти. Насадження методу соціалістичного реалізму. Особливості української культури періоду громадянського опору. Шістдесятницький ренесанс в Україні.

Фундатори руху «шістдесятників» - Л.Костенко, І.Світличний, В.Симоненко та ін. Відлуння «шістдесятництва» у кіномистецтві. Українські «правозахисники». Пошуки національної форми в малярстві (К.Білокур); «нова фольклорна хвиля» в українській музиці 60-70-х рр. Особливості розвитку образотворчого мистецтва 70-80-х рр. Потяг інтелігенції до західних та східних релігійних течій. Активізація Української автокефальної православної церкви. Культура діаспори в цілісному українському культурному просторі. Науково-технічна культура України. Гуманітарна культура України. Культура повсякденного життя.

28. Розпад СРСР і відродження незалежності України (1985-1991р.).

Перебудова та її особливості в Україні. Чорнобильська катастрофа. Гласність і лібералізація. Пожвавлення громадської активності. Стан економіки. Рівень життя населення. Розгортання страйкового руху. Формування багатопартійної системи. Формування національних громадських організацій і об'єднань. Релігійне відродження. Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Загострення політичного протистояння. Спроба державного перевороту в СРСР. Проголошення незалежності України, Референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Розпад СРСР і створення СНД.

29. Розбудова незалежної Української держави.

Державотворчі процеси: особливості розбудови законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні. Участь населення у державотворчих процесах. Прийняття Конституції України (1996 р.). Становлення інституту президентства в Україні. Стан господарства після розпаду СРСР. Спроби реформування економіки. Роздержавлення, приватизація та фінансова система України. Соціальне та економічне становище населення. Еміграція. Основні тенденції розвитку економіки. Здійснення аграрної реформи. Включення населення у ринкові відносини. Кроки до інтеграції української економіки у європейський та світовий економічний простір. Демографічні зміни. Соціальна диференціація суспільства. Міжнаціональні відносини. Модернізація національної системи освіти. Основні тенденції розвитку науки. Стан навколишнього середовища та проблеми охорони довкілля. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля.

Екологічні проблеми початку ХХІ ст. Основні чинники та особливості релігійного життя України в умовах незалежності. Взаємовідносини державної влади та релігійних конфесій. Основні принципи зовнішньої політики незалежної України. Ядерне роззброєння. Будапештський Меморандум (1994 р.) про гарантії безпеки України. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31.05.97 р. Україна в міжнародних організаціях. Пошуки зовнішньополітичних орієнтирів наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

30. УКРАЇНА – СУВЕРЕННА ДЕРЖАВА!

Революція гідності. Повалення режиму Януковича. Криза української державності 2013-2014 років. Анексія Криму. Військово-політичні події на Донбасі. Мінські домовленості. Проблеми реформування економічної, політичної та судово-правової сфер суспільного життя. Російсько-українська війна. Прихід до влади В. Зеленського. Повномасштабна війна росії проти УКРАЇНИ. Підтримка міжнародної спільноти.

Україна в глобалізаційних та євроінтеграційних процесах. Співпраця з ЄС та НАТО.

3. Список рекомендованої літератури

Базова

1. Бойко О. Д. Історія України: підручник, 7-е видання, стереотипне. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 717 с.
2. Бушин М. І., Гуржій О. І. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Черкаси: ЧДТУ, 2016. 644 с.
3. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ : Генеза, 2019. 656 с.
4. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г. Історія і культура України: електрон. Підручник для студ. природнич. і техн. спец. Дніпро: ДНУ ім. Олеся Гончара, 2016. 206 с.
5. Павлова О., Мельничук Т. Історія Української культури: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
6. Рижева Н. О., Козирев О. С., Козирева М. Е., Василевич Ю. В. Історія України : навч.-метод. посіб. для студ. неіст. спец. вищ. закл. Освіти. Миколаїв. нац. ун-т ім. В.О. Сухомлинського. Іліон, 2014. 534 с.
7. Танцюра В. І., Куліш С. М., Пересада О. О. Історія України: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 492
8. Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії української державності: навч. посіб. Тернопіль, 2014. 624 с.
9. Історія української державності: навч. посіб. /укл. Т.В. Кузнець, Н.Л. Тацієнко. Умань, 2012. 288 с.
10. Історія України та її державності: Навчальний посібник /Л.Є. Дещинський, І.О. Гаврилів, Я.Я. Денісов та ін.. Львів, 2009. 476с.

Допоміжна

1. Вортман Д., Гордієнко Я., Майоров М. TERRAUCRAINICA. Історичний атлас України і сусідніх земель. Від кімерійців до сьогодення. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. 224 с.
2. Горбенко К.В., Смирнов О.І., Кузовков В.В. Історія Степового Побужжя: Від найдавніших часів до XIII століття : навчальний посібник. 2-е вид., перероблене та доповнене. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2021. 190 с.
3. Гузенко Ю. І. Історія України (давня та середньовічна). Частина 1 :навчальний посібник. Миколаїв : МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2019. 278 с.

4. Крижановська Н. Є., Нефьодов Д. В. Історія української культури: навчально-методичний посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 200 с.
5. Нефьодов Д. В. Новітня історія України: Навчальний посібник для дистанційного навчання. Миколаїв: Іліон, 2021.
6. Палій О. А. Короткий курс історії України. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2017. 464 с.
7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.
8. Україна крізь віки : в 15 т. ред. В. А. Смолій ; НАН України, Ін-т археол. Київ : Альтернативи, 1998.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
2. www.nibu.kiev.ua Національна історична бібліотека України
3. <http://ukrlibrary.com.ua> Онлайн-підручники з історії України.
4. <http://www.history.org.ua> Сайт Інституту історії України. Електронна
5. бібліотека з історії
6. <http://kulturologia.at.ua> Сайт викладача Любченка А.А.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь здобувачів освіти з дисципліни здійснюється відповідно до системи організації освітнього процесу: екзамен/залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Поточне оцінювання, тести проміжного контролю, оцінювання завдань самостійної та індивідуальної роботи.

Підготовка і виступи з індивідуальними науково-дослідними завданнями.

Підготовка та захист проєктів і презентації.

Контрольна робота.